

Til Hr Redaktör Arnoldson

Handlingen såväl Estländ
politiska, etc, tackfamnast åter
lemnades af Erik Nyström

med hälsning från Oluf Nyström

Tiden nr 38 Febr. 14. 84

52

Edstrånget. Lägenhetsinne-
hafvaren J. E. Eriksson från
Vestra Heby i Hvitlinge socken
har nära sutton månader varit
fängslad för vägran att aflägga
gäldensnärsed i konkurs. 4
Febr. gick han eden och frigafs.

" 47 = 25 Febr.

Sosfrågan. Medicinalstyrelsen
har i dagarna till regeringen afgifvit
utlåtande öfver en af hustru Anna
Andersson i Stockholm hos re-
geringen gjord ansökan att hon, som
aflykt barnmorskeexamen måtte erhålla
tillstånd att sköta yrket utan att
hafva aflagt föreskrifven ed. Skäl:
att edsformuläret innehåller barn-
döpet, och hennes samvete hindras henne
i det stycket. Medicinalstyrelsen hen-
ställer, hvarvid icke Andersson, som
af samvetsbetänklighet synes icke
vilja förvänta eller befordra barn-
döpet, (något som ej har med själva yrket
att skaffa), kunde erhålla tillstånd
att efter aflagd ed, utbrutten
orden "och njutes det heliga döpet",
finns utlennas, och hon således få ut-
öfva yrket utan att behöfva gifva
näst barn nödsök

66 - Mars 18

Aterigen edstrånget. Ett nytt
fall af edsvägran har i dessa dagar egt
rum — denna gång med fängelse till
påföljd. I måndags åtta dagar sedan
vägrade den af rådhusrätten i Jönkö-
ping i konkurs försatte handlanden Jo-
han August Karlsson att aflägga den i
lag stadgade borgenärseden. Han in-
sattes å länsfängelset. I går upphem-
tades han inför rätten. Han vidhöll sin
vägran och förklarade, att han icke äm-
nade, i strid mot sitt samvete och sin
religiösa öfvertygelse, aflägga eden. Han
förklarade tillika, att han egde anled-
ning hoppas, att han genom vänners
mellankomst skulle få sina fordrings-
egare tillfredsstälde, så att någon ed
ej behöfdes. Men det upplystes, att äf-
ven om alla skulderna betalades, K.
dock måste sitta i fängelse till instäl-
lensedagen i konkursen den 29 nästin-
stundande april, emedan det förut icke
kan af rätten afgöras, hvilka som äro
fordringsegare.

Således får denne gäldenär sitta i
fängelse i sju veckor, oaktadt hans skul-
der betalas. Men kan han ej till fullo
gälda dessa, så får han fortfarande sitta

i fängelse, och kan han aldrig betala
dem — hvartill naturligtvis utsigterna
i allmänhet stiga, då gäldenären kvar-
hålls i fängelse — så måste han, en-
ligt gällande lag, sitta der till sin död
— allt därför, att han icke vill i strid

mot sitt samvete och sin religiösa öf-
vertygelse aflägga ed.

Den närvarande edslagsstiftningen
verkar i hög grad demoraliserande. Red-
dan det att en vanlig försäkrans anses
mindre tillförlitlig än en med ed be-
kräftad, hvilket är en nödvändig följd
af det myckna svärjandet, är högst be-
tänkligt. Men ännu värre blir det, när,
såsom nu är förhållandet, en person
kan — vid straffpåföljd — tvingas till
edgång, i strid mot sin öfvertygelse och
det, såsom nyligen inträffat, måste af
domaren uttryckligen förklaras, att lagen
icke frågar efter individens samvete.
Hvad kan väl vara mera demoralise-
rande än det, att samhället hånar indi-
videns samvete?

Vi hoppas att en ändring i närvarande
edslagsstiftning snart må göras. Till
edens fullständiga afskaffande torde sä-
kerligen för närvarande inga utsigter
vara för handen. Men hvad som nu
kan göras är följande: Edsformuläret
bör ändras så att bortsvärandet af lif
och själ borttages derur. Dispens bör
gifvas åt dem, som af samvetsskäl för-
hindras att gå ed. Samma straff som
för mened bör stadgas för falskt vitnes-
mål eller falska uppgifter i konkurs m.
m. utan ed.

Dessa förändringar kunna icke läng-
re utan moralisk skada för vårt land
uppskjutas. Vi ämna noga följa alla
sådana händelser som den vi nu om-
talat, och vi kunna icke släppa frågan
förr än reformen är genomförd.

N:o 90 mars 22

53

Till besvär. Fru S. Brunns, inne-
 hafaren af Rosenrosata firman S.
 B. stod i måndags inför Arboga råd-
 husrät för att aflägga besvärteckningssed.
 Samvetobetsämplighet. En begrundad när-
 varande yrkade ej edens afläggande.
 Resolveras: edens afläggande må bero
 på vidare anmälans.

— En medlem af prästnings-
 ordmän var härom dagen inständ
 till Glanshammars häradrätt för
 som vitne, vägrade aflägga ed;
 slapp, då ~~ej~~ motparten yrkade
 afstod från hans hörande.

— Till samvetsträngets historia. Handl.
 J. A. Karlsson, som tränne gånget vägrat
 med ed stadfästa besvärteckning i sin
 konkurs, fann sig i torsdags beredd att
 aflägga eden, förordningsrådet framför
 fängelselektionen.

N:o 77 april 1

Vägrad edgång. Från Eksjö
 skrives i tidningen Hvad Nytt? Jung-
 fru Tilda Sjöbring i Nässjö var till i
 måndags inkallad för att vittna vid råd-
 stufvurätten, men förklarade sig ej vilja
 aflägga ed, utan skulle ändå tala san-
 ning. På ordförandens fråga, hvarför hon
 ej ville aflägga eden, förklarade hon, att
 Jesus säger: I skolen alls icke svärja —
 Nu upplystes hon om de följder, som
 drabbade henne, om hon ej aflade eden,
 men hon var likväl ståndaktig i sitt be-
 slut. Nu ålades hon vid 25 kr. vite att
 aflägga ed; men utan resultat. Hon döm-
 des då utgifva det försutna vitet. Derefter
 ålades hon vid 100 kr. vite att af-
 lägga ed, men omöjligt, och derefter vid
 200 kr. vite, men omöjligt. Hon döm-
 des då utgifva de försutna vitena, 300
 kr. Nu upplystes hon om, att ville hon
 ej gå eden, så måste hon dömas till fän-
 gelse; men samma resultat. Hon döm-
 des då att träda i fängelse tills hon ville
 gå eden, mot hvilket beslut hon har 20
 dagars klagotid.

N:o 90 april 18

Edsträng. Att aflägga ed väg-
 rade i tisdags vid Falu rådhusrätt skräd-
 daren J. P. Vahlström och hans hustru,
 hvilka instämts att vittna i ett mål. De
 ansågo eden stridande mot skriftens
 ord: »I skolen alls intet svärja» samt
 mot sina samveten. Rättens ordförande
 betonade, att lagen icke godkände dy-
 lika skäl samt att rätten vid höga viten
 kunde ålägga dem att gå eden; då han
 imellertid icke var benägen för dylika
 tvångsåtgärder, frågade han allmänne
 åklagaren om han ej godkände deras
 hörande utan ed, något hvarpå denne
 och slutligen äfven svaranden gingo in.
 Målet gälde obetald hundskatt.
 D. P.

Ad. Tränges. Målaremästaren J. Håkansson, som vilken
 vi först berättat om han, kallad om vittna i en mål inför so-
 lid domstolen, som påstod att han var afsläppt vittnes eden
 och derpå ädades baten till en belopp af 175 kr., aflade
 i går den honom på detta sätt aflämnade eden under
 protest. Först bemärlade hr H. till domstolen att
 han måtte få afrygas en enkel lättes försäkran
 "vid veder och tro" om att vittna i enlighet med sam-
 mingen. Härtil svarades att domstolen ej ejde
 att gottlyckligt förändra det i lag stadgade edfor-
 muläret. Då anhåll hr H. att domstolen måtte
 i enlighet med § 16 i dissenters förordningen hos
 K. m. T. anhålla om sådana ändring af edformuläret
 som i nämnda § emfis väles. Afven denna
 begäran aflogs af det sådant att "Positivistiska
 samsfundet i Hanko", hvilket vittnet stypet
 sig tillhöra, ej vare ut af staten erkänt dis-
 senters samsfund. Då förklarade sig hr H. be-
 redd att, med lagen tvungade honom lertien,
 aflägga vittnes eden, men anhåll derjente att
 i protokollet måtte intägas hans protest derom
 samt hans förklaring att han ej trodde på det som
 aflygs med de i edformuläret förkommande orden:
 "quod ad vobis heliga evangelium" samt "vix quilibet
 se tili tija et jas". Målaren förklarade att
 hr H:s protest och förklaring ej komme att i pro-
 tokollet intägas, alldeles som domstolen ej bestäm-
 de sig med hvad han trodde eller icke trodde,
 utan han aflade den lagstadgade eden. Härpå
 gick hr H. i förskrifven ordning "med två
 fingrar på bibeln" efterstoppa vittnes-
 eden.

Riksdagsmannen, dr Erik Nyström har i dagarna för andra gången utträdt ur baptistsamfundet, ehuru han fortfarande förkastar barn-dopet. I en skrifvelse till baptisttidningen motiverar han sitt utträde bland annat med följande skäl:

57

Jag kan ej stå kvar, ty jag kan ej dela den gängse och ofta framhållna uppfattningen, att Baptistsamfundet företrädesvis är den församling, som vill lyda Gud i alla stycken; genom att stå kvar gifver jag ett tyst bifall åt denna uppfattning, som synes mig egnad att föda af sig ett fariseiskt väsende.

Jag kan ej stå kvar, ty genom kvarstående och tyst bifall till allt, som talas och skrives om »Guds församling», dömer jag andra grupper af Guds folk såsom ej värda detta namn eller såsom blott halfsyskon.

Jag kan ej stå kvar, ty erfarenheten har lärt mig, att ej ens slutna kommunion förmår uppehålla församlingsordning och tukt; att stå kvar vid denna form och skylta med den såsom ett sådant värn, under det man känner dess otillräcklighet, leder till skrymteri eller är det.

I januari 1884 begärde och erhöll hr N. återinträde i baptistsamfundet.

103 maj 3

3

Till samvetsträngets histo-

ria. En hustru Sara Nehrman hade i föregår inkallats till rådhusrätten i Jönköping för att som vittne höras i motkräddaren Wahlgren anhängigjordt mål.

Då hustru Nehrman, som är andligt sinnad, skulle aflägga vittneseden, vägrade hon på det bestämdaste att göra detta, enär hon ansåg det vara synd att svära. Rättens ordförande gjorde henne nu uppmärksam på de betänkliga följder hennes vägran kunde medföra. Vittnet sade sig imellertid de oaktadt icke kunna handla mot sin öfvertygelse. Saken fick dock ett lyckligt slut, när käranden afstod från hustru Nehrman vittnesmål, då ett förut hört vittne redogjort för den sak, hvarom hustru N. skulle tillfrågas.

125 maj 27

Tidstecken.

Tre studenter i Upsala, hvilka i år skola undergå vapenöfning, hafva vägrat att »svärja fanan». Härom skrivs från Upsala till Tiden följande: I lördags, när beväringen skulle »svärja fanan», var det tre studenter, som vägrade att aflägga eden på grund af Jesu ord: »I skolen alls intet svärja.» I går hade regementspastorn ett samtal med dem och sökte öf-

vertyga dem om edens berättigande, men utan framgång. De unge männen få imellertid deltaga i exercisen såsom de andre, åtminstone tills vidare. Med största intresse afvaktar man utgången af denna sak. Det är ej omöjligt att de ifrågavarande personerna få gå i häkte och sitta der, tills de ge med sig, eller till dess en ny lagstiftning befriar dem. Å andra sidan har man sig bekant att under de senare åren officerarne på mer än en ort mötts af vägran att begå eden, men ej ansett sig behöfva göra någon vidare affär af saken. — De tre unge männen äro Scharp, stockholmare, Hamne, östgöte, och Nyvall vermlän-

133 juni 10

af »svära fanan» är en betänklig sak, ty krigsmannæden är verkligen af den beskaffenhet att hvarje frige tänkande maniska mäste döja sig för den. Ur Hist. Arkiv. berättas att en beväring i Samna led vägrade aflägga ed och straffades med att få tjänst göra som »handräkning»

187 aug. 13

55

4

Edstrånget. Repslagaren J. P. Ekström i Göteborg, hvilken i sex veckor suttit häktad, därför att han af samvetsbetänkligheter vägrat med ed bekräfta sin konkursstat, gick i måndags den honom föreskrifna eden och försattes genast på fri fot.

207 sept. 5

Mattes manne eden längre i den helgd af vårt folk. att den är till något egentligt gagn? frågar Norrlandsposten, efter att från tinget i Storvik i måndags hafva berättat följande: Hvad som denna dag mest föll i ögonen, var det sätt, på hvilket finnskogens i Ockelbo inbyggare söka skydda hvarandra, då det gäller lönkrögeri. Vitnena söka kringgå sanningen på det mest knepiga sätt, och ofta får man ej fram densamma. Den ene skänker bort bränvin, den andre penningar, en annan får nog bränvin, men ej för den kronan, som han lemnat ett par dagar förut etc. etc. Och ifall edgång ådömes, går man eden med smak, antingen man är skyldig eller ej. — Därför tränger sig äfven den frågan på en: Böra ej värfmålsederna antingen afskaffas eller åtminstone i betydlig grad inskränkas. Flere ynglingar voro instämda för utgifvande af barnuppfostringsbidrag. De fleste voro ock ådömda edgång, och bland dem meddelaren åhörde, var det endast en, som brast eden. De öfrige friade sig med ed.

219 sept. 19

Edsvägran. Vid tinget med nya Kopparbergs härad nekade arbetaren Holmgren att aflägga vitnesed i mål rörande en arfstvist. Han ålades edgång vid vite af 25 kronor. Bergsl.-Bl.

226 okt. 9

Edsvägran förekom ånyo i förrgår vid härvarande rådhusrätt. Tillskäraren, Andersson, hvilken var inkallad att höras som vitne i ett stöldmål, nekade nämligen på grund af samvetsbetänkligheter att gå eden. Detta hade dock för honom inga svårare följder, enär hans upplysningar i saken icke voro af någon vikt, hvarför han slapp aflägga eden.

237 okt. 10

Edstväng förekom i måndags vid rådhusrätten i Falun och gjorde på de närvarande ett synnerligen pinsamt intryck. Tjensteflickan Emma Kristina Zetterström, som var tillkallad att vitna i ett mål mot länsmannen, vägrade att gå ed och vidhöll till en början enständigt sin vägran. Sedan svarandeombudet, notarien E. G. Bäck, på fråga af rättens ordförande, yrkade på ed, lät hon slutligen förmå sig att gå eden, troligen starkt påverkad af talet om höga böter och fängelse.

En omständighet, som icke bidrog att minska det vidriga hos detta fall af tvång och som kanske också icke minskade den närvarandes tillbedelse för honom, var näst besträ sällskapet från min förebyggande på en vink af henne skall jag n hon önskat mitt sällskap svarande på. — Da är dammen spelt skuld dertill, eme

1866 November 13

56

Vägran att gå ed. Vid senaste tinget vid Litslena med Trögds härad, Upland, vägrade en person, mjölnaren, f. d. soldaten Fröjd, från Grysta på det bestämdaste att aflägga ed. Han ålades dock vid vite af 25 kr. vid nästa rättegångstillfälle gå eden.

nov. 25

Edstränget. Sistlidne gårdag var tekniske fabrikanten M. Westergren kallad till rådhusrättens andra afdelning för att beediga sin stat. Hr W. hemstälde till rättens ordförande, huru vida han icke kunde få slippa aflägga ed och i stället få på heder och samvete intyga den ingifna statens riktighet; men detta beviljades icke af rätten. Hr W. förklarade då, att han icke trodde hvarken på gamla eller nya testamentet och att han icke vid eden fäste den ringaste religiösa betydelse. Efter en kort öfverläggning beslöt rätten likväl, att W. skulle aflägga eden, hvilket han också fullgjorde under förklarandet, att han ansåge en underdylika förhållanden aflagd ed vara ett formligt gyckelspel.